

OBJECTIVITAT O SUBJECTIVITAT?

PERIODISME I PODER

MARC GALLARDO VILLANUEVA

15-01-2018

JOSÉ LUIS CANTÓN PATERNA

DEPARTAMENT DE LLENGUA

Índex

1.	Introducció	5
2.	Objectiu i metodologia	7
3.	Fonaments teòrics de periodisme i objectivitat	9
3.1.	Origen i evolució del periodisme	9
3.1.1.	Inicis del periodisme: <i>Acta Diurna</i>	9
3.1.2.	<i>Kaiyuan Za Bao</i>	10
3.1.3.	Aparició de la impremta	10
3.1.4.	Segle XVI: La <i>gazette</i> i els <i>occassionels</i>	11
3.1.5.	Segle XVII: El <i>Mercurio</i>	12
3.1.6.	Segle XVIII: La Il·lustració	12
3.1.7.	Segle XIX: La llibertat de premsa	14
3.1.8.	Segle XX: La modernització	15
3.1.9.	D'una dictadura a una democràcia	16
3.2.	És possible l'objectivitat als mitjans de comunicació?	16
4.	Anàlisi de premsa	19
4.1.	Introducció	19
4.2.	Manifestos ideològics dels diaris	19
4.2.1.	<i>Ara</i>	19
4.2.2.	<i>El País</i>	20
4.2.3.	<i>La Razón</i>	22
4.2.4.	<i>El Periódico de Catalunya</i>	22
4.3.	El dia 7 de setembre: portades dels diaris	23
4.3.1.	La portada de l' <i>Ara</i>	23
4.3.2.	La portada d' <i>El País</i>	24
4.3.3.	La portada de <i>La Razón</i>	26
4.3.4.	La portada d' <i>El Periódico</i>	27
4.4.	El dia 1-3 d'octubre: les notícies	28
4.4.1.	Notícia del diari <i>Ara</i>	28
4.4.2.	Notícia del diari <i>El País</i>	30
4.4.3.	Notícia del diari <i>La Razón</i>	32
4.4.4.	Notícia del diari <i>El Periódico de Catalunya</i>	34
5.	Enquesta: premsa i objectivitat al carrer	37
5.1.	Resultats de l'enquesta	37
5.1.1.	Resultats: dades estadístiques	37

5.1.2.	Resultats: Periodisme i objectivitat.....	39
5.1.3.	Resultats: Periodisme i procés.....	40
6.	Conclusions.....	42
7.	Bibliografia.....	44

1. Introducció

Per començar, val a dir que aquest treball d'investigació va néixer de la curiositat per observar, tan sols, la manipulació en els mitjans de comunicació. Aquesta observació es volia elaborar mitjançant l'anàlisi de diverses revistes, diaris, pel·lícules, etc. Cal destacar que aquesta idea inicial va ser transformada llevat que s'hi va afegir una altra finalitat al treball: si era possible l'objectivitat en el periodisme. Tanmateix, es volia elaborar alguna entrevista a alguna personalitat del tema o a alguna seu política. Tot i això, aquesta iniciativa preliminar es va canviar per la preparació i posterior transmissió d'una enquesta, amb la finalitat de conèixer les diferents consideracions de la societat pel que fa al tema tractat.

A posteriori, es va començar per un punt que, des d'un principi, estava clar que s'hauria de tractar, que és la història del periodisme. En aquest apartat, s'hi va buscar moltes fons d'informació, tot i que es va utilitzar, primordialment, una part del llibre *Història del periodisme universal* de Carlos Barrera, citat a la bibliografia. Poc després, es va finalitzar la part teòrica del projecte amb la recerca de referències sobre si és possible l'objectivitat en els mitjans de comunicació. Amb aquesta secció, quedava per finalitzada la teoria, pròpiament dita, del treball i s'iniciava la part pràctica, amb una introducció. En aquesta es va informar de la metodologia de l'anàlisi i les comparacions que s'elaborarien posteriorment. A més, s'hi van cercar els manifestos fundacionals dels diaris escollits, tot i que no va ser fàcil la seva localització, per examinar les diferents ideologies dels periòdics. D'aquesta manera, volíem aconseguir disposar de quatre punts de vista i mostrar diverses maneres de transmetre la mateixa informació.

Tot seguit, es van començar les dues anàlisis: la primera va consistir en la comparació de les quatre portades dels diaris esmentats abans del dia 7 de setembre de 2017, en el moment en què s'anализava la convocatòria del referèndum català; el segon feia referència a l'examen de les quatre notícies del dia 2 d'octubre 2017 en relació amb els resultats i les càrregues policials que es van produir en el transcurs del referèndum del dia anterior.

Per acabar, es va elaborar una enquesta, en la qual es va obtenir una mostra de 116 persones, i es van redactar les conclusions d'aquest sondeig.

En aquesta introducció agrair la col·laboració del meu tutor de recerca, José Luis Cantón Paterna, perquè mitjançant la seva guia, ajuda i ensenyament, he pogut elaborar totes les parts del treball. També vull reconèixer la seva important feina, corregint, enviant l'enquesta, buscant fonts d'informació, etc. A més, m'agradaria donar les gràcies a totes aquelles persones que van participar responnent l'enquesta que es va enviar, com alguns professors de l'institut Rovira-Forns, alumnes, etc. Tanmateix, vull ressaltar la labor de Lídia Paredes contestant, primerament, el qüestionari per tal de poder observar alguna errada. D'altra banda, he de destacar la important feina de la meua família, que es van comprometre a respondre el sondeig i a passar-lo al màxim possible de persones.

2. Objectiu i metodologia

El present treball d'investigació, que rep el nom de *Periodisme i poder*, és una recerca d'informació que gira a l'entorn de la carrera de periodisme. Aquesta peça vol ser pròxima a aquesta ocupació o carrera universitària, com és el periodisme, per tal de poder observar, des d'un pla general, com funciona aquest àmbit i resoldre l'enigma dels estereotips que l'envolten. Sabent això, aquesta recerca es basa en l'estudi comparatiu d'un gran nombre de fonts de comunicació, tant passades com actuals, per tal de poder observar com aquests articles, diaris o revistes són influenciats per algun òrgan de poder, institucions, etc. Segons Aurora Labio i Antonia Isabel Nogales en *Poder, medios de comunicación i periodismo*, en l'article "La dinámica periodística", «los periodistas realizan su labor dentro de una compleja estructura empresarial con vínculos políticos y económicos». (Labio 2010: pàg 101). Actualment, es pensa o es pot pensar que una gran part de periodistes estan influenciats per alguns òrgans de poder, per empreses o per motius econòmics, i el meu objectiu serà demostrar si això és cert amb dades objectives i empíricament.

Quant a l'elaboració d'aquest treball, el mètode de recerca consta d'una cerca bibliogràfica i d'una aplicació pràctica. El primer punt esmentat, és a dir, l'estudi bibliogràfic, partirà d'un aparell teòric, que es basa en una investigació d'informació extreta de llibres, diaris, revistes, articles, etc., esmentats en la bibliografia. Aquesta treball teòric, que en aquest cas serà conèixer la història del periodisme per arribar a esbrinar si és possible l'objectivitat en els mitjans de comunicació, farà la funció d'introducció teòrica al veritable treball comparatiu i d'anàlisi.

El segon punt esmentat anteriorment és l'aplicació pràctica, que parteix d'analitzar diferents mitjans de comunicació, comparar-los i extreure'n conclusions. Per tal de poder fer-ho, cal, en primer lloc, una cerca de diaris, revistes, articles... que podran ser trobats a la bibliografia. Aquest mètode d'investigació consisteix a fer diverses comparacions de diferents mitjans de

comunicació sobre aspectes o successos d'un mateix tema, que en aquest treball serà en relació al procés d'independència de Catalunya. En segon lloc, s'analitzaran i es compararan amb molt deteniment i, finalment, s'extraurà un seguit de conclusions. Amb aquestes conclusions, quedarà finalitzat aquest treball d'investigació. Val a dir que aquest estudi periodístic, que gira entorn d'un conflicte actual, compta amb l'elaboració d'una enquesta, que s'ha transmès a 116 persones i que permeten guarnir aquesta investigació amb dades recollides, no només de llibres, revistes, articles, etc., sinó també de l'opinió de gent corrent. A més, cal destacar que tota la informació que es pot trobar en el treball intenta ser el màxim d'objectiva possible, sense cap mena d'opinió personal.

3. Fonaments teòrics de periodisme i objectivitat

3.1. Origen i evolució del periodisme¹

Per començar, per tal de localitzar un punt de partida del periodisme, cal tornar molts anys enrere, però no hi ha un punt exacte. Segons Jesús Timoteo Álvarez:

«La comunicación social ha existido desde siempre porque se trata de aquellas fórmulas en que las sociedades se las arreglaron para codificar primero y transmitir después principios básicos de supervivencia e identificación y para, en una segunda fase, justificar primero y mantener después la organización del poder». (Álvarez Timoteo: 2004)

Amb aquestes paraules, Álvarez argumenta que no hi ha un origen del periodisme, sinó que al llarg de la història, les generacions d'éssers humans hem trobat la forma de poder comunicar-nos i transmetre informació. Ja els nostres descendents, fa milers d'anys, utilitzaven les pintures rupestres per tal de plasmar una realitat quotidiana i de difondre informació. Tot i això, la majoria dels mitjans de comunicació actuals són molt recents, com ara internet, la televisió... i queda ben clar que el periodisme és la més antiga.

3.1.1. Inicis del periodisme: *Acta Diurna*

En primer terme, cal destacar d'on prové el que avui dia denominem periodisme o premsa. Al llarg de la història, allò que més s'aproxima al periodisme era la premsa escrita i la vam trobar per primer cop a l'Imperi Romà i, més concretament, a la República Romana cap al segle I a. C. Aquest tipus de comunicació s'anomenava *Acta Diurna* ('esdeveniments al dia'), que eren notícies quotidianes dels negocis públics i d'esdeveniments socials i polítics, ordenat per Juli Cèsar. Aquest governador volia que tots els afers polítics fossin públics i tothom sabés les decisions de la jornada pel

¹ La informació recollida en aquest apartat ha estat extreta en gran part de l'obra *La Historia del periodismo universal* de Carlos Barrera.

Senat o qualsevol progrés de la ciutat. Tanmateix, a l'Imperi Romà hi havia persones que es guanyaven la vida recollint i venent informació a espies que portaven aquests descobriments a governadors o personalitats. Un exemple és el cas de las cartes a Ciceró. Marc Tul·li Ciceró va ser un orador, polític i filòsof romà, que es va oposar a Craso, a Juli Cèsar i a Catilina, en contra de la dictadura. En aquestes cartes, en les que el receptor és gairebé sempre Àtic, Ciceró descriu la vida en general de l'època romana, és a dir, fa un retrat de la societat, costums, rituals... i de la seva pròpia vida.

3.1.2. Kaiyuan Za Bao

Pocs segles després, cap al segle VIII d.C., el govern imperial xinès va publicar el *Kaiyuan Za Bao*, traduït com a notícies desordenades. Aquest és considerat un dels primers diaris editats i distribuïts de la història. Es publicaven cada jornada i parlaven de temes de caràcter polític i nacional. Els editors recollien informacions diàries i els escriptors les redactaven i les distribuïen a cada província. A més, aquests diaris primitius eren escrits en seda.

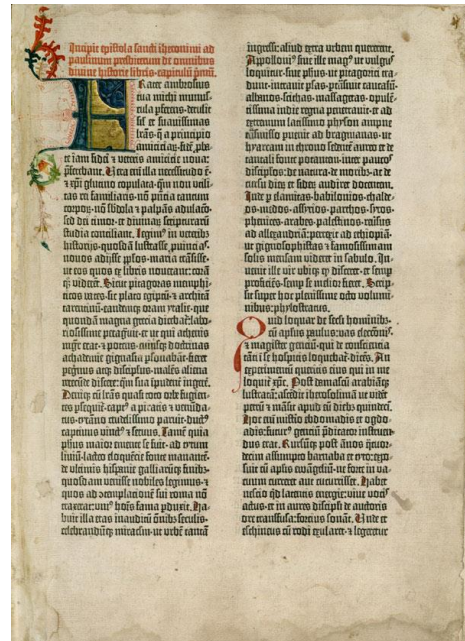

Reproducció del *Kaiyuan Za Bao*. L'original va ser destruït durant l'anomenada "Revolució cultural".

3.1.3. Aparició de la impremta

Tot i això, la premsa escrita no va experimentar cap revolució fins l'aparició de la impremta, cap al segle XV, ideada per Johannes Gutenberg. Aquest, ja de jove, fabricava miralls i coneixia l'art de la fosa de l'or. Més tard, Gutenberg va demanar dos préstecs, per a la impressió de la *Bíblia* de 42 línies. Malgrat això, va crear els precedents de la impremta moderna, és a dir, la tipografia, que és la tècnica d'impressió de textos o dibuixos, a partir de tipus o motlles en relleu, que amb tinta, s'apliquen sobre paper. Gràcies a aquesta aportació, aviat, van començar a aparèixer publicacions sobre fets, informacions, etc. D'altra banda, l'objectiu d'aquests diaris o fonts era informar al lector de

realitats socials, polítiques, econòmiques.... però no de manipular el destinatari i influir-lo amb benefici d'algú o d'alguns. Gràcies a l'aportació de Gutenberg, Johann Fust, la seva mà dreta, va crear la primera impremta a Magúncia, Alemanya, amb Peter Schoeffer, el seu fillastre. El primer llibre imprès va ser el *Mainz Psalter*, traduït com a "Salteri de Magúncia" (1457).

Biblia de Johannes Gutenberg.

A partir d'aquesta impremta, molts dels deixebles que havien après amb aquesta impremta, es van expandir per Europa, creant-ne de noves. Es van situar a Basilea, Roma, París, Venècia, Barcelona, Segovia, València, Westminster i Praga.

3.1.4. Segle XVI: La *gazette* i els *ocassionels*

Un segle després, cap al segle XVI, es produeix un gran augment de l'interès pels fets públics, polítics, etc. En aquest moment apareixen moltes publicacions amb notícies oficials que reben el nom de "gazette", a Itàlia, i "ocassionels", a França. El que coneixem avui dia com a gaseta (avui dia hi ha un diari conegut amb el nom de *La Gaceta*).

Tanmateix, aquest segle estarà marcat per l'aparició de les primeres publicacions de notícies impreses. Aquesta mena de diari primitiu no tenia semblances amb els que coneixem en el segle XXI. Físicament, la gaseta no tenia l'estructura d'avui dia, és a dir, no disposava d'un epígraf, d'un titular, d'un subtítol, d'una introducció i del cos de la notícia. Tot i això, aquests rotatius eren generosos i "tenien bon cor". Aquesta metàfora té com a significat que no buscava algú un benefici i ningú no volia influenciar a cap persona. En aquests principis, l'objectiu d'aquestes publicacions era tenir a la població o a la ciutat al corrent de les reformes socials, polítiques... o de qualsevol fet, com per

exemple, un fet ambiental amb pèrdues humanes, avenços en els carruatges, etc.

3.1.5. Segle XVII: El Mercurio

En el segle XVII es produí el naixement de les primeres gasetes setmanals. Aquestes van sorgir d'unes gasetes anteriors que es publicaven de manera irregular, és a dir, no tenien obligació de fer públics aquests fulls de notícies cada poc temps. A partir d'aquest moment, la gasete és regular i cada setmana se'n publicava un exemplar nou, amb notícies fresques. Avui dia, les notícies són impreses diàriament, d'aquí prové el nom de "diari" o, en castellà, "periódico". Com a prova que les gasetes eren regulars en aquest moment, trobem els 52 exemplars de la col·lecció de la gasete *Die Relation* o *Relation aller Fürnemmen und gedenckwürdigen Historien*, que tenia com a condició una ciutat lliure imperial. No obstant això, podem observar com aquest diari tenia una influència cap a una ideologia, tal i com es defineix el periodisme, socialment, en l'actualitat. Això ens fa pensar que el periodisme, ja en el segle XVII, no era objectiu i la publicació d'aquestes notícies buscaven alguna cosa més, a banda d'informar.

A més, a finals de segle, apareixen una mena de revistes, no tan regulars, de caràcter polític i militar anomenats, quasi sempre, "Mercurio", sembla ser que per honor al missatger dels deus de l'Olimp.

3.1.6. Segle XVIII: La Il·lustració

Ja en el segle XVIII va sorgir el moviment denominat "Il·lustració" o "Segle de les Llums", en el qual l'objectiu de la societat era que la raó arribés a tot el món. El fet que molta gent sabés raonar, llegir, escriure... va fer que l'interès per conèixer el que passava dia a dia incrementés. Això ho sabem ja que en aquest moment van sorgir acadèmies, com la Real Acadèmia Espanyola, que va escriure el *Diccionari d'Autoritats*, que explica les utilitats de la llengua; la *Orthographia*, en la que es va decreta les regles de la llengua, i la *Gramàtica de la llengua castellana*, posterior a la publicada per Antonio de Nebrija, el 1492.

Al mateix temps, van aparèixer tertúlies que eren trobades, no oficials, en les quals els reunits posaven en comú i opinaven de temes socials, polítics, etc. Aquests debats tenien l'objectiu de conscienciar a les persones dels diferents punts de vista, en relació al mateix tema tractat. Aquest desig per fer arribar la raó a tothom, sumat al fet que molta gent tenia interès per saber i aprendre, va fer que sorgissin moltes més publicacions, ja que tenien més seguidors, però sempre amb control de l'Estat. Val a dir, que en aquest moment la premsa més important i més prestigiosa era la d'Anglaterra. Aquesta importància es va donar ja que a Anglaterra va ser on va arribar primer la llibertat de premsa amb la revolució nobiliària o la Gloriosa, el 1688, que va provocar la derrota de Jacob I i, amb això, la prohibició de la monarquia absoluta.

En aquest mateix moment, Espanya continua amb els models francesos de la gasetta, és a dir, les innovacions que s'estan originant a Anglaterra o França arriben més tard. Tot i això, no hi ha un gran interès fins la segona meitat del segle XVIII, amb l'obra de Francisco Manuel Mariano Nipho y Cagigal (Nipho). Aquest va ser el primer periodista professional a Espanya que defensava que el periodisme havia d'educar i moralitzar, idees importants en el moment, ja que predominava la Il·lustració. Ell ja pensava que el periodisme no feia la funció que havia de fer; segons Nipho: «El periodismo es un oficio penoso y poco lucrativo» (Nipho: 2017). Aquesta manera de pensar va fer que fos un personatge avançat a la seva època i ho demostrava amb diaris amb inspiracions angleses i franceses, i no amb models de l'Espanya del moment. S'ha de dir que aquesta figura periodística va haver de donar gràcies al moment en què va començar amb les publicacions ja que, a la primera meitat del segle, hi havia moltes censures i no hi havia llibertat de premsa. Això va arribar a la fi amb l'arribada de Carles III al regnat. Ell va donar moltes facilitats a les publicacions diàries o periòdiques.

Tota aquesta llibertat es torna a censurar amb la mort de Carles III i amb la revolució que es dona a França el 1789, un any després de la mort del rei. Per contra, es produeix la prohibició de tota publicació menys la *Gasetta* i el *Mercuri* oficials, que són els primers diaris espanyols en el segle XVIII.

3.1.7. Segle XIX: La llibertat de premsa

A Espanya la llibertat de premsa arriba tard i es dona amb la invasió de les tropes de Napoleó el 1808, gràcies a la debilitat de la monarquia. Napoleó entra a Espanya amb l'objectiu d'envair Portugal. Però, d'altra banda, una vegada satisfet el seu objectiu s'apropia de diverses zones espanyoles, afeblint així el territori espanyol i la monarquia. Entre Espanya i França hi havia un pacte, que consistia en deixar entrar a Napoleó perquè ocupés Portugal, però no de poder conquerir territoris espanyols. Aquest fet, que va tenir una durada de sis anys, va acabar el 1814 i es va tornar a instaurar l'Antic Règim. En aquest moment, hi ha una suau censura contra la llibertat d'expressió; tot i això, pocs anys després, amb la mort de Ferran VII (1833), torna la llibertat de premsa i la lliure publicació, fins la Guerra Civil Espanyola.

Paral·lelament, en els altres països importants d'Europa han aconseguit la llibertat de premsa de diferents maneres. Per exemple, França i els Estats Units amb les seves revolucions, i Anglaterra, amb la seva reforma. Molts països, en aquests moments, lluiten per la llibertat en tots els àmbits. Val a dir que aquests tres països van servir com a model per a la resta, entre ells, Espanya.

Quant a la nació espanyola, una vegada aconseguida la llibertat, sorgeixen molts escriptors de diaris, que comencen a publicar-ne. Per exemple, podem destacar a Manuel José Quintana, que va crear el *Semanario Patriótico*, juntament amb altres escriptors del moment, tots amb idees jacobines, és a dir, amb idees pròpies de la Revolució Francesa, com la defensa de la sobirania popular i la voluntat del sufragi universal, entre d'altres. A més, aquests lideraran el bàndol dels patriotes liberals. Un altre autor important a destacar és Gaspar Ogirando, creador del diari *El conciso*, diari amb idees relacionades amb la defensa de la llibertat d'impremta. Per acabar, i no menys important, cal destacar la labor de Mariano José de Larra en el periodisme dinovè. Aquest publicava els seus articles, majoritàriament de crítica i opinió, en els diaris del moment. Avui dia, encara trobem en diaris com, per exemple, *La Vanguardia*, a experts donant la seva opinió, normalment a la contraportada. Qui sap si Larra va ser el creador d'aquesta secció periodística.

3.1.8. Segle XX: La modernització

Poc després, en el segle XX, es produeix un augment dels avenços tecnològics, científics, etc. Amb la Segona Revolució Industrial es dona una modernització de la societat, com la destil·lació del petroli i l'evolució positiva de la mecànica de motors. En aquest moment, comencen a sorgir nous invents i mitjans de comunicació, com el cotxe a benzina pels carruatges; el telègraf, el telèfon, la ràdio i l'electricitat, entre d'altres. Com a breu síntesi, podem observar clarament que el començament del segle XX ve marcat per un avenç de la qualitat de vida i de les facilitats de comunicació i transport.

Aquesta curta introducció al segle plantejat ens fa entendre que gràcies a totes aquestes millores socials es produeix una revolució en la premsa. Gràcies a l'electricitat, les tecnologies, la ràdio... el periodisme es pot donar de manera indirecta. Amb aquest concepte vull dir que els periodistes poden comunicar l'actualitat en directe sense haver cap contacte físic. Amb la ràdio, la societat és capaç d'informar-se dels successos diaris a casa seva, amb un sol "aparell parlant".

Aquest moment d'esplendor de la premsa i de la llibertat d'expressió es trenca en començar la Guerra Civil Espanyola (1936-1939). En aquest moment de violència es donen diverses execucions de periodistes, es prohibeixen diaris, etc. Pel que fa a la llibertat de premsa, es caracteritza per la censura i per la supressió de publicitat en les pàgines dels diaris o les revistes. Aquest fet ens fa entendre que en les publicacions anteriors hi introduïen publicitat, és a dir, que ja s'utilitzava la comunicació de notícies per altres fins diferents als que ha de tenir l'emissió d'informació diària.

En els anys posteriors, entre 1939 (la fi de la Guerra civil) i 1966, aproximadament, hi ha haver una gran censura de la premsa i de la informació en general. Aquest període es coneix com el Franquisme, règim polític sota la dictadura de Francisco Franco (El Ferrol, 4 de desembre de 1892-Madrid, 20 de novembre de 1975). El dictador va considerar oportú censurar tot el possible

els mitjans de comunicació i informar a la població d'allò que l'afavoria, amb l'objectiu de controlar l'opinió pública. Amb altres paraules, Franco va actuar suprimint tot allò que no el beneficiava i fent por a la població, per controlar-la i manipular-la. Per tant, seria un exemple d'un periodisme controlat pel Govern, amb objectius demagògics.

3.1.9. D'una dictadura a una democràcia

Posteriorment, el 20 de novembre de 1975 mor el general Francisco Franco i poc després és proclamat rei d'Espanya Juan Carlos I, pare de l'actual rei Felipe VI. En aquest moment, de transició d'una dictadura a una democràcia, i fins l'actualitat, el periodisme es caracteritzarà per la lliure publicació, però sempre dins la legalitat, per suposat. Malgrat això, encara en el segle XXI, la població es manifesta per la falta d'objectivitat del periodisme i per la manipulació de la informació que s'exerceix. Avui dia, podem catalogar als diaris d'una ideologia política concreta, que hauria de ser un aspecte públic, sense amagar-ne aquesta informació, amb l'objectiu de que el lector pugui conèixer en tot moment el que està llegint.

3.2. És possible l'objectivitat als mitjans de comunicació?

Actualment ens trobem amb un periodisme que, per a la majoria de la societat, peca de ser poc objectiu, és a dir, és massa subjectiu. Però, què volem dir amb subjectivitat? Un article o un argument periodístic subjectiu fa referència a un escrit en el qual el redactor expressa la seva opinió pel que fa a un tema qualsevol. En aquest període en el que vivim, el periodisme es caracteritza per ser poc objectiu i ser una eina de transmissió de les idees de molts líders polítics o alts càrrecs del país. En aquest context trobem que els diferents diaris que podem comprar en els quioscs o en les llibreries, cada un mostra, en la majoria de casos, una tendència cap alguna ideologia política. Per tant, si els diaris o les revistes mostren una tendència, vol dir que hi ha informació que remarquen amb molt d'èmfasi i d'altra que ometen. Per aquest motiu, una persona qualsevol que vulgui informar-se, objectivament, del que està succeint en el planeta ha de conèixer aquesta realitat periodística i estar al pendent de

la subjectivitat, ja sigui per transformació de la informació, per accentuació d'aspectes o elisió d'informació important.

Aquesta actitud, quan va més enllà del que seria acceptable, ha estat qualificada d'egoista i poc noble des de l'Antiguitat, i és comparable amb l'actitud dels Sofistes, ja en el segle V a. C, que dominaven l'oratoría, la retòrica i l'erística, és a dir, l'art de convèncer, però no perquè l'altre pugui construir la seva opinió personal, sinó per destruir l'opinió de l'altre i que aquest cregués el que ells volien. Aquests eren contraris a Sòcrates i a Plató. El primer va crear el diàleg maièutic, que era una conversa per ajudar els altres a construir opinions fermes i no pensar el primer que s'escolta. El que es vol transmetre amb aquest context filosòfic és que, tot i tenir un periodisme subjectiu i manipulador de la informació, podem mantenir una actitud com la que volien els sofistes de la població, de repetir com a lloros el que se sent, o com la que defensava Sòcrates i Plató, de construir les nostres pròpies opinions amb arguments fermes.

Ara bé: és possible l'objectivitat? On és el límit acceptable de la subjectivitat per no caure en la manipulació? Segons Roberto Fernández Argüelles:

«Es un lugar común decir que el periodista debe intentar ser objetivo cuando narra una noticia, pero es algo imposible de conseguir si interfiere la emotividad o la ideología; cuando el que quiere contar un suceso mediante la prensa tradicional o por internet, por radio o por televisión, se siente de alguna forma implicado, inevitablemente traslada implícita o explícitamente su opinión, su creencia, al lector o al oyente» (Argüelles: 2015).

Amb aquesta afirmació, Argüelles argumenta que l'objectivitat és una utopia, és a dir, és un desig que la societat demana al periodisme. És a dir, és impossible arribar a l'objectivitat?

En primer lloc, per saber si l'objectivitat pot ser una realitat en el periodisme cal conèixer com seria un diari poc subjectiu. En un diari objectiu o molt poc subjectiu (deixant a banda els gèneres que diem "d'opinió"), el periodista hauria de transmetre la informació de la notícia de manera imparcial; aquesta informació hauria de ser recollida de diferents fons, no de la que més interessa. Tanmateix, caldria que les fonts fossin repartides, és a dir, no només d'una sola

ideologia, sinó una recopilació de totes; i que fossin fonts fidedignes. Una vegada el periodista disposa de totes les versions, aquest hauria d'escriure l'article recollint les idees de cada origen informatiu. A més, segons Emilio Corbière, «la función del periodista se basa, en principio, en la selección de acontecimientos que se consideren periodísticamente importantes». (Corbière, Emilio: 2010). És a dir, s'ha de fer una selecció i jerarquització de la informació.

Malgrat això, hi ha periodistes que, ja sigui obligats o no pels superiors, agafen d'una notícia allò valuós per poder donar una visió positiva de la seva ideologia, no per poder tenir la satisfacció d'haver transmès una informació important i vertadera.

4. Anàlisi de premsa

4.1. Introducció

En aquest projecte pràctic, basat en l'anàlisi i la comparació, s'emprarà quatre diaris, cadascun amb una ideologia que s'ha considerat diferent. En aquestes publicacions, s'escollirà una notícia significant durant uns dies determinats i observarem com cada diari la redacta, seguint el seus interessos. A més, cal esmentar que s'escollirà, com a objecte d'anàlisi, una portada d'un dia important en el transcurs del "procés" català i, tot seguit, una notícia d'un altre dia dels quatre diaris. Tot i això, és important esmentar que l'opinió personal no serà plasmada enlloc pel que fa al tema escollit. En tot moment, la informació recollida en aquesta composició serà el que diuen els diaris o els periodistes i, mai, serà informació subjectiva.

La tria d'aquests diaris ha estat de manera intencionada seguint una idea clara, que és que siguin de diferents ideologies, en relació amb el tema tractat. Aquesta selecció ha estat d'aquesta manera per tal de poder observar clarament les diferents formes que tenen cada un d'aquests per expressar una mateixa notícia, tenint en compte el manifest fundacional de cada diari. En aquestes publicacions periodístiques trobem dos tipus d'ideologies diferenciades: una part correspon a diaris fets i publicats a Catalunya, com seria, en aquest cas, el diari *Ara* i *El Periódico de Catalunya*, i una altra de diaris estatals, que seria *El País* i *La Razón*. Val a dir que es detallarà més exhaustivament aquesta informació en els següents manifestos.

4.2. Manifestos ideològics dels diaris

4.2.1. Ara

Començarem pel diari *Ara*. Segons els accionistes d'*Ara*, aquesta publicació va ser fundada per un grup d'emprenedors periodístics, editorials i empresarials, que es recolzen en les necessitats socials. *Ara* vol explicar el món des de Catalunya i recuperar el periodisme que es feia abans. Per a ells, aquest diari

recobra la qualitat i el rigor del periodisme que es feia, ja que els participants d'*Ara* consideren un moment difícil per la premsa escrita. S'estimen optimistes i es demostra amb l'èxit que tenen. En virtut dels accionistes del diari:

«Després d'un segle de guerres, dictadures i exilis, avui tenim un país amb concòrdia i cohesió social, dinàmic i plenament integrat a Europa, amb una cultura i una llengua vives que ens fan ser nosaltres, i una capital, Barcelona, que ens projecta al món. Els valors i les actituds que ens han portat fins aquí són la base d'un futur que volem esperançat i d'èxit».

Amb aquesta reflexió, el diari *Ara* s'està posicionant de manera positiva i més o menys clara en un corrent independentista de Catalunya. Això ho sabem ja que esmenta que la capital d'aquest país cohesionat, integrat... és Barcelona i no Madrid. A més, explica que tot i el passat o el present que hem viscut o estem vivint hagi estat amb dictadures, sense llibertats... el futur estarà ple d'èxit, podria ser per la independència. Tanmateix, s'adreça a la part activa de la societat, que no es queda en el passat i lluita per un futur millor. Tot i això, afirmen estar d'acord amb el debat actual, en el qual cap la possibilitat que Catalunya esdevingui un Estat independent. Segons aquest manifest fundacional:

«ARA vol ser la certesa diària dels que busquen noves fonts i noves visions, que concordin amb les que es van obrint pas amb naturalitat al compàs del canvi generacional i el curs de la història. ARA vol fer aquesta contribució amb humilitat, sense complexos, i amb plena llibertat, parlant de tot».

Després d'aquesta afirmació, el diari deixa clar que és un diari objectiu, que escolta diferents fons i no es queda amb el que l'interessa per tal de influenciar. Per contra, esmenta que volen arribar a trobar la veritat, però saben que és impossible i ho publiquen amb humilitat.

4.2.2. *El País*

El que va ser diverses vegades director de *El País*, Joaquín Estefanía, esmenta en el *Manual de estilo de el País* la informació fundacional del diari. Aquest comença la seva redacció dient que els periodistes del diari en qüestió només

tenen la funció de transmetre la informació, però que els posseïdors de la notícia són els propis lectors. Per aquest motiu, considera que aquestes publicacions han de garantir una qualitat pels seguidors del diari. A continuació, diu que la ideologia de *El País* està regida per tres clàusules, que són:

«La primera, que los rumores no son noticia; la segunda, que en caso de conflicto hay que escuchar o acudir a las dos partes, y por último, que los titulares de las informaciones deben responder fielmente al contenido de la noticia». (Estefanía, Joaquín: 1990).

Aquestes tres normes bàsiques responen a que el diari recull informació vàlida i valuosa i la transmet d'igual manera, sense cap guarnició ni cap amagatall, és a dir, podríem dir, de manera objectiva. A més, d'altra banda, aquestes tres regles es fonamenten del bon ús de les fonts d'informació i la separació de les notícies, amb l'opinió i la publicitat. A més, el director, Joaquín Estefanía, diu:

«Convertir los medios de comunicación en armas del tráfico de influencias al servicio de intereses que no se declaran es una práctica de abuso que crece a la sombra de la libertad». (Estefanía, Joaquín: 1990)

Amb aquesta afirmació, el diari s'aparta de la utilització dels mitjans de comunicació com una eina de transmissió de la veu d'alguna ideologia o d'alguna persona, en concret. Per tant, s'està considerant un diari plenament periodístic i fidel a l'únic objectiu de transmetre informació als ciutadans.

Aquesta és la informació que dona el director de *El País*, però, d'altra banda, a *Wikipedia* es troba un seguit de característiques del diari. Considera que *El País* és progressista, és a dir, busca el desenvolupament de la societat en tots els àmbits. A més, és social liberal. Aquest terme fa referència a la defensa del benestar i al progrés social en relació amb la llibertat de tots els integrants. D'altra banda, propugna la socialdemocràcia, que és equivalent a una democràcia liberal. Vol un Estat de benestar i de consorci entre tots els integrants de l'Estat. Val a dir que defensa l'Europeisme, que el que volen és la cooperació i el benestar entre els països d'Europa. Per finalitzar, es consideren de centre esquerres, és a dir, estan en contra de l'extrema dreta i de l'esquerre radical, són un punt entremig.

4.2.3. *La Razón*

Malgrat que sembli fàcil trobar els manifestos ideològics dels diaris, no és tan accessible. Per exemple, el manifest d'aquest diari no s'ha pogut trobar, però sí un article del diari *El País*, del 1998, l'any en què es va crear *La Razón*.

La notícia comença amb un titular que diu: "*La Razón* se proclama apartidista y defensor de la unidad de España" (DD.AA: 1998). Per tant, esmenta que el diari presenta una ideologia evident, de defensa del conjunt de Espanya i, per tant, contrari l'independentisme català. Tanmateix, defineix a *La Razón* com un diari que denuncia a tot aquell Govern que surti de la legalitat constitucional.

D'altra banda, *El País* afirma: "Tras declararse apartidista, moderado, laico y partidario de la Monarquía constitucional". (DD.AA: 1998). Val a dir que el diari es manifesta com un quotidià que no representa o no se sent de cap partit polític; és moderat, no radical; és independent de la religió, i defensa la Monarquia constitucional, és a dir, vol un monarca i la redacció d'una Constitució. D'altra banda, considera l'espanyol com l'idioma principal i més important dels països hispanoparlants.

En canvi, la pàgina d'internet Viquipèdia qualifica el diari de:

"liberal pel que fa al tema econòmic, intervencionista i conservador en els valors, i reflecteix l'opinió més dura i clàssica de la dreta ideològica espanyola, destacant la ideologia monàrquica i defensora de la Corona" (DD.AA: 2017)

En aquest lloc, a diferència de l'article anterior, defineix *La Razón* de conservador, que segons el Diccionari.cat: "Dit del partit o de la tendència política dels qui, en principi, lluiten contra les innovacions que els semblen amenaçar l'ordre social". A més, diu que pertany a la dreta espanyola.

4.2.4. *El Periódico de Catalunya*

Pel que fa al diari *El Periódico de Catalunya*, la recerca del seu manifest ideològic ha estat d'allò més complicat, ja que no s'han trobat articles directes que ho redactin. Malgrat això, ja sigui a la *Wikipedia* o a altres pàgines s'ha pogut trobar una petita informació de la seva ideologia.

En primer lloc, la *Wikipedia* diu que aquest diari és, ideològicament parlant, constitucionalista i progressista. Per tant, podem destacar que, a diferència de *La Razón*, defensa aquelles innovacions que puguin renovar la societat, malgrat tenir en comú el suport a la necessitat d'una Constitució. Tanmateix, la pàgina d'internet defineix *El Periódico de Catalunya* com un diari de centre-esquerra, relacionat amb els moviments rupturistes o revolucionaris. Però, tot i això, alguns diaris com el *Vozpopuli* han ressaltat, en els últims anys, el gir editorial d'aquest. Per exemple, en el rotatiu *Vozpopuli* que, el 2015, deia: "Los independentistas la toman con *El Periódico de Catalunya*: no toleran su giro editorial". (Arranz, Rubén: 2015). En aquest article, es pot destacar l'acusació dels independentistes catalans al diari, dient que, des que el Grupo Zeta va iniciar negocis amb els bancs, ja no es que no defensin les aspiracions catalanes, sinó que les qüestionen.

4.3. El dia 7 de setembre: portades dels diaris

Per continuar aquesta part pràctica, cal destacar el mètode que s'emprarà. S'agafarà la mateixa portada d'una notícia en els quatre diaris esmentats abans. Tot seguit, s'analitzaran les diferents expressions, fotografies, recursos visuals... per tal d'observar el grau d'aproximació a l'objectivitat dels mitjans de comunicació i comparar els seus manifestos ideològics amb allò que, aparentment, veiem que defensen.

Aquests textos que seran analitzats són les portades que recullen la declaració del referèndum per part de la Generalitat, que es va produir el 7 de setembre de 2017.

4.3.1. La portada de l'*Ara*

Pel que fa el diari *Ara*, la portada és menys extensa, en relació amb l'expressió escrita. Aquesta es basa en dues grans imatges, en les quals podem veure el Parlament ple, menys Ciutadans, PP i PSC, que van abandonar la cambra. En la fotografia, veiem com Junts pel Sí i la CUP aproven el referèndum de l'1 d'octubre de 2017 i aplaudeixen, com a forma de felicitat i d'orgull. A la segona

imatge, podem observar a Carles Puigdemont (cap de Junts pel Sí i president de la Generalitat) i a Oriol Jonqueres signant la declaració de la votació.

Com a punt remarcable, podem destacar el petit títol, en què diu: “Procés sobiranista”, és a dir, el diari esmenta que la declaració de Puigdemont és un procés pel dret a decidir, no és dolent, sinó que és una evolució cap a una organització diferent no basada en la Constitució. A més, el títol és: “Referèndum convocat”. A diferència del diari *El País*, aquest títol no afegeix cap paraula connotada negativament. Tanmateix, és un text positiu. Amb aquest to optimista, l'objectiu és que el lector vegi el referèndum com una opció favorable.

Val a dir que aquest diari utilitza, com tots els que veurem, diferents aspectes per tal d'influenciar. En aquest cas destaca que es podria dir que elideix informació, amb l'objectiu d'expressar el que li interessa. Per exemple, en aquesta portada faltaria la visió de l'oposició respecte del que s'ha proclamat. És a dir, el diari ha omès la situació negativa de la cambra, pel que fa als opositors, i només dona la visió independentista.

4.3.2. La portada d'*El País*

Continuem pel diari *El País*. Primerament, en el títol “Los separatistas imponen su referéndum en el Parlament”, podem observar com el periodista, ja estigui influït per algú o per la seva pròpia ideologia, utilitza un adjectiu desqualificatiu (“separatistas”). Amb aquesta expressió s'intenta crear una idea de rebuig o d'odi, envers les persones que tenen una ideologia diferent respecte la cohesió d'Espanya. A més, fa servir un to agressiu pel que fa al referèndum (“su referéndum”). Amb el determinant possessiu “su”, l'escriptor dona a entendre que és el seu referèndum i no representa a alguns, és a dir, que és il·legal. D'altra banda, s'utilitza el verb “imposar”, que té una connotació negativa: amb aquesta expressió dóna a entendre que no s'ha pactat aquesta declaració, sinó que s'ha aplicat per la força. De tota manera, posen un petit títol o subtítol en blau, en la que diu “Crisis institucional en Cataluña”. En aquesta afirmació podem destacar la paraula “crisis”. El diari utilitza aquest terme per tal remarcar

la situació de Catalunya, però amb un sentit negatiu. Està dient el diari amb aquest títol que la notícia és d'una crisi a Catalunya i no a tot l'Estat. És a dir, posen el conflicte a l'interior a la comunitat catalana. Tanmateix, en la gran fotografia de la portada es veu a Inés Arrimadas, cap del partit polític Ciutadans (principal partit de l'oposició) i una de les principals opositores del moviment independentista, com demanant suplicí a la presidenta del Parlament. Utilitzant aquesta imatge, el diari *El País* aconsegueix donar als seus lectors una imatge de descontentament i de ruptura en el Parlament de Catalunya.

D'altra banda, l'article comença amb la següent afirmació:

«72 diputados de Junts pel Sí y la CUP, que representa a menos de la mitad de los electores catalanes (un 47,8%), consumaron anoche su desafío al Estado».
(DD.AA: 2017).

Amb aquest paràgraf, el periodista que escriu la notícia està destacant uns certs punts, en contra del moviment liderat per Carles Puigdemont. Per començar, destaca que els que estan proclamant el referèndum (remarcant moltes vegades com a il·legal) i la independència són menys de la meitat del cens de Catalunya. Per un altre costat, remarca que aquesta declaració de deixar expressar l'opinió de la població catalana és un encarament cap a l'Estat i no ho diu cap al govern del Partit Popular, sinó cap a tots els ciutadans espanyols.

A continuació, el redactor destaca el que a la imatge es pot veure, la partició del Parlament, entre els que governen i l'oposició. El diari ho exposa de la següent forma: «El pleno, marcado por una bronca política sin precedentes, se extendió con interrupciones en casi toda la jornada». Podem destacar d'aquesta oració les expressions: "bronca" i "sin precedentes". Aquests dos aspectes s'aconsegueix una hipèrbole, és a dir, exagerar el sentit de la frase.

La resta de l'article es basa en expressar que el govern central espanyol, junt amb PSOE i Ciudadanos, està amb desacord amb el referèndum.

4.3.3. La portada de *La Razón*

En el diari *La Razón*, destaca, en primer terme, el gran títol “Secuestro de la democràcia”. En aquesta oració, podem destacar la dicció “Secuestro”. Aquest mot és un clar exemple d'utilitzar paraules amb una connotació negativa, amb l'objectiu de desqualificar, en aquest cas, el fet al qual es refereix la notícia. Així mateix, el diari, a continuació, afegeix dos volants. El primer diu: “El Govern en pleno firma el 1-O tres imponerlo el Parlament en una tensa sesión en la que se burló el veto del Consejo de Garantías”. Aquest diari utilitza un seguit d'aspectes, com per exemple, “imponer” o “burlar”, amb l'objectiu de comparar la votació amb una mena de dictadura. Segons el diccionari català WordReference.cat: una dictadura és un sistema polític en el qual una sola persona o una institució governa amb poder absolut o total, sense sotmetre's a lleis ni a limitacions”. Per tant, el diari afirma que el Govern fa una votació, imposant-ho davant qualsevol resistència, i en el que no es va respectar l'Estatut i la Constitució (“Consejo de Garantías”), similar a les coaccions de les dictadures. En el segon volant, el diari *La Razón* afirma: “Los independentistas cantan el himno de «Els Segadors» mientras la oposición abandona la Cámara y Ciudadanos anuncia una moción”. Amb aquesta enunciació el rotatiu té la intenció de remarcar la importunitat dels partits favorables a la independència vers l'oposició.

Val a dir que al mig, entre els dos volants, afegeix un petit comentari dient: “Un golpe a la ley sólo puede ser respondido con arreglo a la ley”. Aquesta consideració argumenta que els incompliments de la llei ha de ser respost per mitjà de la llei, denunciant l'actuació del Govern el 9 de Setembre de 2017.

A continuació, el diari presenta una fotografia de Carles Puigdemont, amb un petit titular “El gran firmante”. L'adjectiu “gran” que, en realitat, es un adjectiu favorable o positiu, pot ser utilitzat, en aquest cas, amb ironia, desprestigiant, així, a Puigdemont.

Tot seguit, a l'entradeta hi ha un seguit de paràgrafs. En aquests es poden observar alguns substantius que, com que es van repetint durant la comparació

de les portades, tenen una connotació negativa. Com, per exemple, “golpe a la democracia”. Amb aquest terme, es vol donar a entendre que la declaració del referèndum no és un fet democràtic i no respecta la democràcia espanyola. Val a dir, que la dicció “golpe” és emprada en política, normalment, en relació als cops d’Estat (golpe de Estado). Aquest fet, que s’ha repetit al llarg de la història a tot el món, fa referència, segons *Wikipedia*, a prendre el poder polític de sobte i de manera violenta, per un grup de poder, vulnerant la legitimitat institucional d’un Estat. Per tant, amb la utilització de la paraula “golpe” s’està comparant un cop d’Estat amb la declaració del Govern.

A més, afirma que el cop a la democràcia va ser amb nocturnitat i traïdoria (“nocturnidad y alevosía”). Amb aquests adjectius s’aconsegueix donar a entendre que la declaració és un acte que no té credibilitat, ja que es va fer tard, a la nit, i, a més, és una traïció a la legalitat, a la Constitució i a la pàtria. A continuació, el diari afegeix l’adjectiu “il·legal” al referèndum. Aquest adjectiu explicatiu té una connotació negativa. Per tant, el diari qualifica d’il·legal, de traïció l’actuació del Govern català. A més, diu que la presidenta de la Mesa, Carme Forcadell, “retorció la legalidad para aprobar una ley”. L’oració entre cometes és emprada per denunciar i desprestigiar l’actuació de la presidenta. Per últim, afirma:

«El Gobierno no quiere repetir un 9-N y trabaja para evitar que se coloquen urnas en la calle y lugares públicos. La Guardia Civil registró una imprenta en la que se estaría fabricando material para la consulta ilegal». (*La Razón*, 2017).

Amb aquest paràgraf el diari remarca la feina del Govern espanyol i la Guàrdia Civil, dient que estan treballant. A més, torna a incidir en la il·legalitat del referèndum.

4.3.4. La portada d’*El Periódico*

En el diari *El Periódico* veiem com les fonts són idèntiques a les del diari *Ara*, el Parlament sense l'oposició i Carles Puigdemont i Oriol Junqueres signant. Quant al subtítol, observem com aquest diari sí que relaciona el conflicte cap als dos costats, és a dir, diu que el conflicte o el problema és del govern espanyol i del govern català i no ho posa com una confrontació interior a Catalunya. Aquesta afirmació l'esmenta de la següent forma: "El Govern y el Parlament, en punto de no retorno".

D'altra banda, el gran títol és "Desobediencia". Utilitzant aquest gran titular, el diari està expressant que el referèndum és un rebot cap a les lleis i la Constitució del país. S'està fent un paral·lelisme amb un nen que es rebotava contra els pares i no té rumb, no és coherent. El nen seria Carles Puigdemont i els pares el govern espanyol, de Mariano Rajoy.

Sota el títol, observem com hi ha una oració que diu: "Puigdemont culmina el desafío independentista al convocar el referèndum". Amb la utilització d'aquesta frase, s'està donant a entendre que el president de la Generalitat ha arribat al punt més àlgid de la declaració de la independència de Catalunya amb el que ha proclamat. Cal destacar la paraula "desafío". Amb la utilització d'aquesta expressió s'està donant una connotació negativa respecte de la declaració del referèndum. Donen una visió d'aquest fet com un problema més enllà d'un tema polític comú.

4.4. El dia 1-3 d'octubre: les notícies

La segona comparativa consistirà a observar una notícia de l'1 d'octubre de 2017 del diari *Ara*, *El País*, *El Periódico de Catalunya* i *La Razón*. Malgrat això, la notícia analitzada no serà la del dia 1, pròpiament dit, sinó que serà del dia 2 o 3 d'octubre del 2017. Amb això, l'objectiu és observar les conseqüències, redactades pels diferents diaris, en relació al referèndum celebrat l'1 d'octubre (1-O). Val a dir que l'estudi se centrarà també en les diferents formes d'arribar a la població les càrregues policials per part de la Guàrdia Civil i la policia Nacional.

4.4.1. Notícia del diari *Ara*

La primera publicació periòdica és la del diari *Ara*, emès el 2 d'octubre del 2017. La notícia comença amb un gran títol "1-0: la brutalitat policial, la dignitat d'un poble". Ja amb aquest enunciat observem que la notícia tindrà un caràcter d'exaltació de la població en confrontació amb l'actuació policial. Tanmateix, criticarà durament les càrregues. Al volant "Puigdemont promet la DUI amb un referèndum que acaba amb 844 ferits per la repressió de l'Estat", el diari destaca la voluntat del president del Govern, Carles Puigdemont, envers els resultats del referèndum i la dura repressió de l'Estat, que per mitjà de la violència, va provocar 844 ferits.

A continuació, el diari presenta la crònica, elaborada pel periodista Roger Maiol. L'article comença amb una comparació entre les armes i les porres, per part de la policia espanyola, i les urnes i les paperetes, dels defensors del referèndum. Amb aquest símil, el redactor emfatitza en l'abús de la policia, amb armes (porres, pilotes de goma, etc), i considera que s'enfronta amb la població desarmada, que només tenia l'objectiu de votar i defensar les urnes on poder elegir el futur de Catalunya. Així mateix, resalta la il·lusió i la dignitat dels votants truncada per la repressió i la brutalitat de l'Estat. A continuació, el quotidià afirma que l'Estat ha de plantejar-se la seva salut democràtica, volent dir que la democràcia de l'Estat espanyol deixa molt a desitjar. A més, justifica que el Govern, presidit per Carles Puigdemont, va fer el que havia promès, que segons el diari *Ara*, era "obrir col·legis electorals perquè tothom votés en un referèndum". Per tant, considera que l'actuació del Govern va ser l'adequada. Tot seguit, Roger Maiol explica la resposta de l'Estat espanyol, amb aquesta atestació: "I la Moncloa va respondre al crit d'*A por ellos*, amb una repressió violenta que va mostrar la pitjor cara de l'Estat". Amb aquesta oració, una vegada més, el diari justifica l'actuació del Govern i critica la resposta del Gobierno central. Tanmateix, assegura que, malgrat les dificultats i la violència, es va aconseguir efectuar la votació i esmenta els resultats de la votació:

«El sí va guanyar amb més de 2 milions de vots, el 89,3% del total, i el no va quedar-se amb un 7,8% (176.000), amb una participació, que, tot i les dificultats, es va enfilat al 42,57 %». (Maiol, Roger. 2017)

A posteriori, el diari cita el que considera que hauria de fer Puigdemont, és a dir, declarar la DUI (Declaració Unilateral d'Independència). A més, continua

l'article amb les paraules de Mariano Rajoy, pel que fa als successos de l'1 d'octubre de 2017. Roger Maiol esmenta que el president del gobierno va parlar obviant els fets succeïts a Catalunya: "per al govern espanyol, el referèndum no va existir". A més, Rajoy, amb les seves paraules, va dir que l'únic responsable de les càrregues policials va ser Puigdemont. El diari, per mitjà d'aquestes paraules del que va dir Mariano Rajoy, aconsegueix transmetre una visió del president de crueltat, de poca empatia i de responsable dels fets violents. Per tant, la gent, en llegir aquest article, s'allunyaria de la ideologia i del *modus operandi* del president del govern espanyol.

Tanmateix, el redactor al·ludeix l'actitud dels Mossos d'Esquadra, pel que fa al seu paper en aturar la votació. Diu que la policia catalana només va informar que els col·legis van estar plens de gent i els qui van haver d'aturar el referèndum van ser la policia Nacional i la Guàrdia civil, per mitjà d'una violència desmesurada.

A més, destaca la il·lusió dels votants amb l'arribada clandestina de les urnes, que va acabar amb l'entrada per la força dels cossos policials espanyols en diverses escoles infantils i col·legis electorals, com l'Escola Ramon Llull i el col·legi electoral de Sant Julià de Ramis. D'altra banda, esmenta, una vegada més, el nombre de ferits durant la jornada (844, d'entre "persones grans ensangonades, un nen agredit a Tarragona", "un home en estat crític per un infart en plena intervenció policial", etc.). Per últim, el diari recalca el titular del CNN, "La vergonya d'Europa" i el de l'editorial del *Guardian*, "l'estat espanyol ha perdut".

Cal indicar, finalment, que en aquest cas s'omet en tot cas qualsevol referència a la il·legalitat o no del referèndum, que altres diaris faran. Tampoc no apareixen esmentats, per dir-ho d'alguna manera, arguments contraris a la posició del diari.

4.4.2. Notícia del diari *El País*

El següent diari que serà objecte d'anàlisi és el diari *El País*. La redacció d'aquesta notícia, elaborada el dia 2 d'octubre de 2017, va ser pel periodista

Miquel Noguer. El títol iniciar diu: “Rajoy recurre a la fuerza policial para descabezar el referéndum ilegal”. En aquest enunciat observem que, malgrat que afirma que hi va haver càrregues policials, torna a esmentar que el referèndum era il·legal. Per tant, amb aquest terme, el títol justifica la necessitat de la força policial. A continuació, en l’entradeta, podem destacar: “(...) centenares de colegios electorales abrieron en toda Cataluña en un acto de desafío al Gobierno”. Una vegada més, com s’ha repetit amb anterioritat, en molts articles, es defineix el referèndum com un “desafío al Gobierno”, és a dir, es vol relacionar els actes dels votants i del Govern català com un cop d’Estat i una revolta contra la llei.

Tot seguit, en la fotografia, podem observar diferències respecte de la resta de diaris. Tant en el diari *Ara* com en *El periodico de Catalunya* afegien imatges de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional colpejant a la gent que votava. En canvi, en aquest diari veiem que, malgrat que la policia està armada, la població catalana forceja amb els policies. A més, a peu de foto, diu: “Votantes de un colegio electoral de Girona forcejean con agentes antidisturbios de la Policía Nacional (...)”. Amb aquesta imatge no es transmet al lector compassió per les agressions, sinó que es transmet una sensació de defensa de la policia espanyola, que es trobava desafiada pels electors.

Així mateix, el redactor comença el cos de la notícia dient que, tot i que el Tribunal Constitucional va suspendre el referèndum, els col·legis electorals es van obrir, sent un clar “desafío al Ejecutivo y a los tribunales que culminó con numerosas cargas policiales”. Novament, cal destacar la dicció “desafío”. Tanmateix, continua amb el nombre de persones “atendidas por los servicios médicos”. Val a dir que el número és el mateix, però, en comptes de dir persones ferides, diu que van necessitat atenció pels serveis mèdics. Amb aquesta ommissió d’aquest terme, es vol amagar o suavitzar les conseqüències per les càrregues policials. A més, el diari torna a destacar que el Govern va donar per vàlid els resultat del referèndum, malgrat la seva il·legalitat. En aquest sentit, explica que Carles Puigdemont va utilitzar que molta gent va anar a votar, com a pretext per declarar la independència. Poc després, el redactor diu:

«El Govern no supo explicar ni el origen del censo empleado ni el método que se usaría para recontar los votos, que se realizó en medio de grandes dificultades técnicas» (Noguer, Miquel. 2017).

Aquest fragment és emprat pel diari, amb l'objectiu de desprestigiar el referèndum i mostrar un descontrol per part del Govern català. A continuació, en el següent paràgraf, s'explica la "inacción de la policía catalana" i "los constantes cierres de colegios por la Policía Nacional y la Guardia Civil. En aquest cas, es vol desprestigiar la labor dels Mossos d'Esquadra de l'1 d'octubre i elogiar la feina de la policia estatal. Tanmateix, segons Miquel Noguer: "(...) la inacción de la policía catalana (...), incumpliendo claramente el auto del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña que ordenava impedir la apertura de todos los centros". A més, afegeix que els Mossos d'Esquadra no van requerir a treure la gent dels col·legis per la presència de menors i el risc de conflictes.

Tot seguit, parla de les càrregues policials i recalca que un jove va ser intervingut quirúrgicament a causa de l'impacte d'una pilota de goma i que un home gran va patir un infart durant el desallotjament d'un col·legi, com a mostra de la brutalitat policial. A més, afegeix dues oracions de Jordi Turull (actual membre del partit Junts per Catalunya): "España es la vergüenza de Europa" i que el país està en una "situación comprometida".

Cal remarcar, per tant, el fet que en aquest cas es presenta el punt de vista de les parts en desacord, tot i que la notícia tingui tres d'una ideologia en concret.

4.4.3. Notícia del diari *La Razón*

En tercer lloc, s'analitzarà el contingut de la notícia del dia 2 d'octubre de 2017 del diari *La Razón*. Per començar, val a dir que el diari no mostra cap article que conflueixi els resultats de les eleccions del 1-O i les càrregues policials. A més, cal destacar que es poden trobar molts textos i blocs en relació a les falses denúncies de la població, l'assetjament dels fills dels membres de la

Guardia Civil, les discrepàncies en els hotels on els cossos policials van passar els dies, etc.

Ha costat molt trobar una notícia en què s'esmentés l'actuació policial per evitar el Referèndum de l'1-O. Tot i això, s'ha pogut localitzar un article que comença amb el següent titular: "El Govern eleva a 844 las personas heridas por la actuación policial" (S.E.: 2017). En aquest títol es pot accentuar el paper que té el verb elevar en l'oració. El fet que s'esmenti que el Govern eleva el nombre de persones ferides no assegura que s'augmenti en realitat i cap la possibilitat que sigui una estratègia. A més, en la breu síntesi del contingut de l'article es pot ressaltar el principi, que esmenta el següent: "La Policía y la Guardia Civil han tenido que cargar contra los independentistas" (S.E.: 2017). El diari considera que les actuacions policials han sigut necessàries.

Ja en el cos de la redacció, el periodista justifica l'actuació de la Policía Nacional i la Guardia Civil com a necessària, per tal de reprimir un referèndum suspès pel Constitucional. Malgrat això, més endavant l'article recull dos dels incidents més importants que van succeir el dia en qüestió. Per exemple, reuneix l'incident d'un home atacat a l'ull per l'impacte d'una pilota de goma dels cossos de policia estatals, i el d'un home que va patir un aturament cardiorespiratori en uns dels desallotjaments de les escoles.

D'altra banda, esmenta que a Sant Carles de la Ràpita, on hi van haver més enfrontaments, els defensors de les urnes van llançar pedres a la policia, que va causar quaranta-cinc ferits en total. A més, diu que els agents van usar porres per entrar a les escoles i els pavellons, però no diu, com altres diaris, que també per retirar a la gent del lloc o provocar por. Tampoc no diu res de la utilització de pistoles de pilotes de goma. Tanmateix, al·ludeix que la majoria de la gent va ser atesa per luxacions, ferides al cos, per les porres, i atacs d'ansietat. Per tant, el diari mostra la duresa de les càrregues de la Policía Nacional i la Guardia Civil, però indica que són ferits de poca consideració en general.

Finalment, com a conclusió, cal destacar que l'article, que s'ha analitzat anteriorment, és bastant curt i amb poca informació important, com a símbol de

la brevetat d'informació en relació al tema tractat. Tampoc no apareixen paraules contraries a la ideologia defensada pel diari.

4.4.4. Notícia del diari *El Periódico de Catalunya*

Per últim, es farà l'anàlisi corresponent al diari *El Periódico de Catalunya* del dia 2 d'octubre del 2017. La notícia, redactada pel periodista José Rico, comença amb el gran titular: "Represión contra votos". En aquest cas, el titular no mostra cap acte delictiu tant per part dels votants com de l'Estat, per les càrregues policials. Però, "represión" presenta una connotació negativa i "votos", positiva.

Tot seguit, es pot observar dos volants: el primer, "La violencia policial provoca 844 heridos, pero no logra evitar que 2,2 millones de catalanes voten en el 1-O", esmenta la quantitat (la mateixa que la del diari *Ara*) de persones ferides en el referèndum de l'1 d'octubre a Catalunya. A més, diu que, malgrat les dures càrregues, la Policia Nacional i la Guardia Civil no van aconseguir aturar 2,2 milions de participants, que van votar. En el següent volant, es pot llegir: "Puigdemont inicia los trámites para que el Parlament proclame la independencia en los próximos días". Val a dir que aquest segon enunciat emet una informació bastant objectiva, sense cap objecte d'anàlisi.

Tot seguit, podem observar una gran fotografia, en la qual veiem a la Policia Nacional, ben protegida, amb armadures, agredint, violentament, dues persones sense cap tipus de protecció. Cal destacar que es troben set policies per dos civils.

A continuació, el redactor comença la redacció de l'article i ho fa dient que l'1 d'octubre no va ser el dia en que es va proclamar la independència, però va ser una jornada en la que els partits independentistes van guanyar. Tot i això, no van aconseguir el seu objectiu primordial, però sí que van obtenir la compassió d'altres zones de l'Estat i d'altres països, vers les càrregues policials i la quantitat de ferits. A més, diu: "Una victoria moral servida en bandeja de plata por el Gobierno de Mariano Rajoy desde el instante en que decidió apretar el botón nuclear". Amb aquesta afirmació, el diari esmenta que el culpable de que

els independentistes guanyessin en el referèndum és el Govern de Mariano Rajoy, ordenant que la Policia Nacional i la Guardia Civil aturés per tots els mitjans la votació. D'altra banda, en aquest mateix paràgraf, el redactor afegeix que malgrat els 844 ferits, la votació es va poder fer, amb una participació del 42,34% del cens. Fins el moment, en aquest fragment, José Rico utilitza un llenguatge planer, sense cap connotació negativa ni cap mot de menyspreu, ni agressiu.

En el següent paràgraf, el diari diu que el conflicte entre Catalunya i Espanya el va iniciar Carles Puigdemont amb el “redoblado desafío al Estado”: la DUI (Declaració unilateral d'independència). Amb la utilització de la dicció “desafío”, ja emprat anteriorment en alguna portada de les comparades, s'utilitza per donar a entendre que els actes del president del Govern de Catalunya eren de revolta, de cop d'Estat, és a dir, l'actuació de Puigdemont provocava un perill per al conjunt de l'Estat.

Més endavant, el redactor de l'article diu: “El acelerón rupturista, además de suponer otra zancadilla para el diálogo, entraña riesgos severos”. Amb l'adjectiu “rupturista” mostra una connotació negativa, pel fet que trencar alguna cosa, generalment, té un sentit poc positiu. Per tant, es dona a entendre que la independència és un objectiu negatiu, que s'està accelerant. A més, en aquesta afirmació, el diari parla que aquest augment de l'independentisme no permet, novament, que hi hagi diàleg entre el Govern de Mariano Rajoy i el de Carles Puigdemont (“suponer otra zancadilla para el diálogo”). També, argumenta que la DUI provoca perills. Dient això, es propicia que el lector, en llegir aquest argument, rebutgi la independència pels “riesgos severos” que poden ocórrer, amb la proclamació de la República catalana. A continuació, diu que a falta de pocs minuts per a que els col·legis electorals s'obrissin, Puigdemont va admetre que qualsevol persona podia votar on volgués, que ho podia fer sense sobre (a causa de que molts els havien confiscat) i que podien imprimir les paperetes a casa, si en el col·legi no hi havia suficients. Aquest canvi es va donar en el mateix moment en el que la Guardia Civil i la Policia Nacional tenien l'ordre d'aturar el referèndum amb les “porres”. Aquest canvi de les regles, el considera el diari: “una vulneración de la propia ley del referéndum”. Així mateix, Jose Rico destaca el *modus operandi* de la policia espanyola, per

tal d'aconseguir arribar a l'interior dels col·legis electorals i confiscar urnes i papeletes. El diari ho fa amb aquesta expressió: “a porrazo limpio”. A més, destaca la passivitat dels Mossos d'Esquadra i diu:

“(…) los Mossos d'Esquadra, que al alba se ciñeron a las órdenes de su mayor y no hicieron otra cosa que levantar actas de situación y echar la cerradura a aquellos centros de votación sin multitudes apostadas en la puerta.” (Rico, José: 2017).

Amb aquesta argumentació s'aconsegueix donar a entendre el favoritisme dels Mossos d'Esquadra cap a la celebració del referèndum i el sentiment independentista de la policia catalana, desprestigiant, així, la labor dels professionals i del cap dels Mossos, Josep Lluís Trapero.

Finalment, es podria dir que *El Periódico de Catalunya* és potser el diari que presenta diferents arguments de les diverses parts del conflicte, intentat exposar tota la informació.

5. Enquesta: premsa i objectivitat al carrer

En aquest treball d'investigació, a més, s'ha elaborat una enquesta, per tal de contrastar els resultats obtinguts en aquest projecte de recerca, amb la màxima mostra possible. En aquest cas, ha sigut de 116 persones. Val a dir que l'enquesta ha sigut confeccionada per internet, en concret pel *Google Drive*. Aquest mètode ha permès certs avantatges i provocat certs inconvenients. Els profits són que s'ha pogut enviar a molta gent aquest sondeig, no només a persones conegudes de l'institut o familiars. Malgrat això, aquest vehicle per fer arribar a la gent l'elaboració fa que hi hagi una franja d'edat una mica sobrerrepresentada i una altre, al contrari. Així, en aquesta enquesta les persones de més de 61 anys són escasses i, en canvi, un 58,6% dels enquestats tenen entre 31 i 60 anys. A més, el tema del que tracta aquest sondeig, no beneficia que els nens o certs adolescents pugin saber o interessar-se del que es pregunta i la seva participació també és menor.

5.1. Resultats de l'enquesta

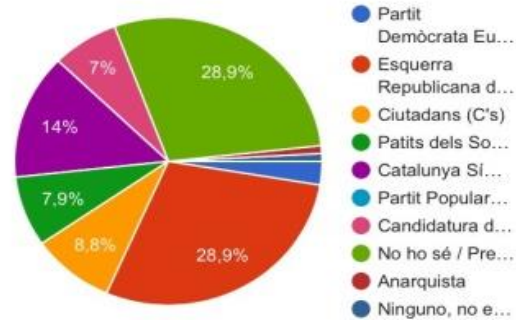
5.1.1. Resultats: dades estadístiques

Per començar, quant a les dades estadístiques, el sexe de les persones que han respost ha estat, més o menys, equilibrat: dones 53,4% i homes 46,6%. A més, com ja s'ha esmentat abans, un 58,6% dels enquestats tenen entre 31 i 60 anys; un 21,6% els menors de 18 anys; un 18,1%, les persones entre 18 i 30 anys, i un 1,7%, els majors de 61 anys. Tanmateix, a les qüestions s'ha preguntat pel nivell d'estudis. Precisament, un 50% tenen una educació superior, ja sigui de títols universitaris o graus superiors. D'altra banda, un 26,7% tenen només el batxillerat o un cicle formatiu de grau mitjà. També, un 18,1% tan sols disposen del títol d'ESO o del Graduat escolar i un 5,2% de les persones no tenen estudis o, solament, educació primària. Tanmateix, es volia conèixer si l'ús habitual dels sondejats tenia a veure amb la seva manera de pensar, pel que fa a la ideologia de cada diari. En aquesta enquesta, predomina en un 62,1% la llengua castellana sobre la catalana.

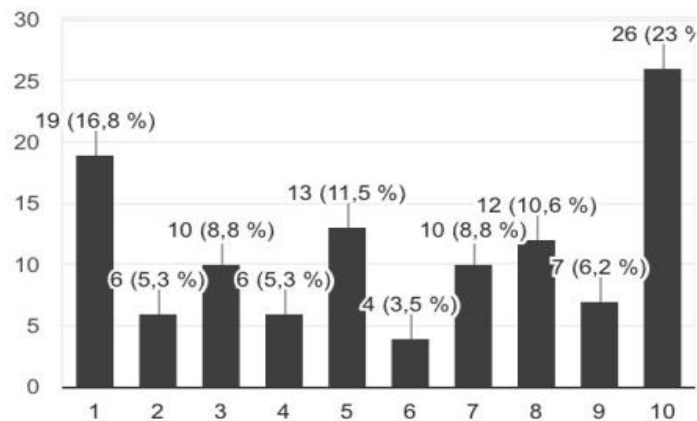
A continuació, es va preguntar el partit que vota o votaria en les eleccions catalanes. Així doncs, el partit més votat en aquest qüestionari ha estat Esquerra Republicana de Catalunya. Malgrat això, hi ha una gran varietat de persones que van votar a diferents partits. Vist aquest fet, el resultat d'aquesta interpel·lació queda segons es mostra al gràfic del costat.

Partit votat o que hauries votat

114 respuestas

D'altra banda, es va consultar als participants de l'enquesta si estaven molt a favor o molt en contra de l'actual procés d'independència de Catalunya. El gràfic extret de les respostes és aquest:

En aquesta qüestió 26 persones, és a dir, un 23% del total estava d'acord, en un 100%, de la independència de Catalunya. En canvi, 19 persones, un 16,8%, no estava gens d'acord amb l'actual "procés". Val a dir que hi ha un 20,3% que estava entre el 4 i el 6, pel que fa a si s'estava a favor o no.

5.1.2. Resultats: Periodisme i objectivitat

Tot seguit, es va començar amb les preguntes pròpiament de la matèria: La primera qüestionava la lectura habitual de premsa dels participants en l'enquesta. Així doncs, un gran majoria (75%) va contestar "sí" i una petita quantitat de col·laboradors va respondre "no". A més, es volia conèixer dels quatre diaris que es van proposar (el diari *Ara*, *El Periódico de Catalunya*, *El País* i *La Razón*) quins eren els més llegits. Les respostes van sortir a favor de *El Periódico de Catalunya*, amb un 37,9"; després, *El País*, amb un 33,6%; a continuació, l'*Ara*, amb un 25 %, i, per últim, amb un 3,5%, *La Razón*.

Així mateix, seguidament, es va consultar per l'objectivitat en els mitjans de comunicació, és a dir, si era possible l'absoluta objectivitat. La resposta dels participants va ser clara: "no" (un 78,4%). Malgrat això, un 14,7% considerava que sí i un 6,9% no ho sabia o no volia contestar. A posteriori, es va elaborar una escala de l'1 al 10, en cada un dels quatre diaris esmentats, per tal de valorar l'objectivitat de cadascun. En aquest cas, els diaris més valorats, en relació a la imparcialitat, van ser l'*Ara* i *El Periódico de Catalunya*, amb una petita diferència de *El País* i, tots tres, molt distants de *La Razón*. El resultat de les enquestes poden ser observats, amb deteniment, a l'annex.

Després, es volia conèixer la consideració dels participants, pel que fa a si els periòdics presentats eren més aviat progressistes o més aviat conservadors. Així doncs, el diari considerat més dretà o conservador, pels enquestats, va ser *La Razón*. A més, per un altre costat, el diari més progressista va ser-hi l'*Ara*. Val a dir que tant el diari *El País* tant *El Periódico de Catalunya* van ser definits com dos diaris ni progressistes ni conservadors, però es pot observar una petita diferència: *El País* més aviat conservador i *El Periódico de Catalunya* més aviat progressista.

En les quatre preguntes següents, es va interpel·lar per si creien que els diaris estaven molt a favor o molt en contra de l'actual procés d'independència de Catalunya, mitjançant una escala de valors, de l'1 al 10. Pel que fa a l'*Ara*, les respostes de tots els participants van ser molt similars: un 32,4% va respondre molt a favor (10), un 18,6% va posar un 9, un 16,7% un 8, un 7,8% un 7 i un 20,3 van posar o 6 o 5. Només quatre persones van respondre per sota del

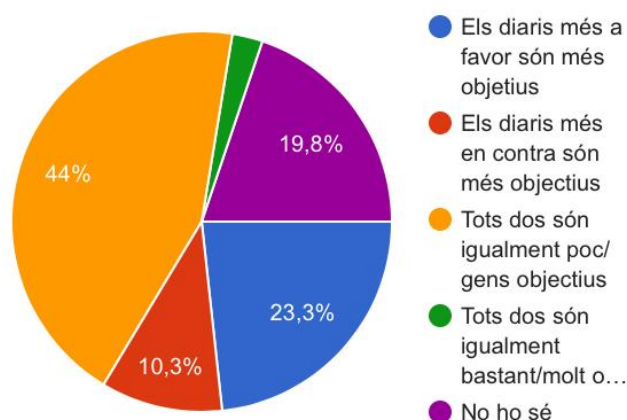
cinquè valor. D'altra banda, *El Periódico de Catalunya* ha estat considerat en un punt entremig, ni molt a favor ni molt en contra. Malgrat això, les respostes han estat d'allò més diverses, que es poden visualitzar al final del present treball de recerca. A continuació, observant, des d'un pla general, les contestacions en relació al diari *El País*, es pot declarar que, pel que fa a la consideració dels partíips, és un partit que no està a favor de la independència. Tot i això, cal destacar que una persona ha posat que està molt a favor del procés català. Per últim, un 65,4% ha votat, quant al diari *La Razón*, que està molt a en contra de la independència de Catalunya, i només quatre persones passen del cinquè valor cap endavant en la l'escala.

5.1.3. Resultats: Periodisme i procés

Amb aquestes gradacions de valors queda per finalitzat la segona part de l'enquesta, que està relacionada amb l'anàlisi concret de cada diari, i es comença una tercera i última part més genèrica i més relacionada amb el procés d'independència de Catalunya, però continuant amb els mateixos diaris proposats.

En primer lloc, per tal de demostrar que els partíips estan al tant de les darreres notícies pel que fa als esdeveniments del futur polític de Catalunya, es va qüestionar per l'interès d'aquests. El resultat va quedar així: un 92,2% va respondre "sí" i només nou persones (7,8%) van contestar "no" o "no vull contestar".

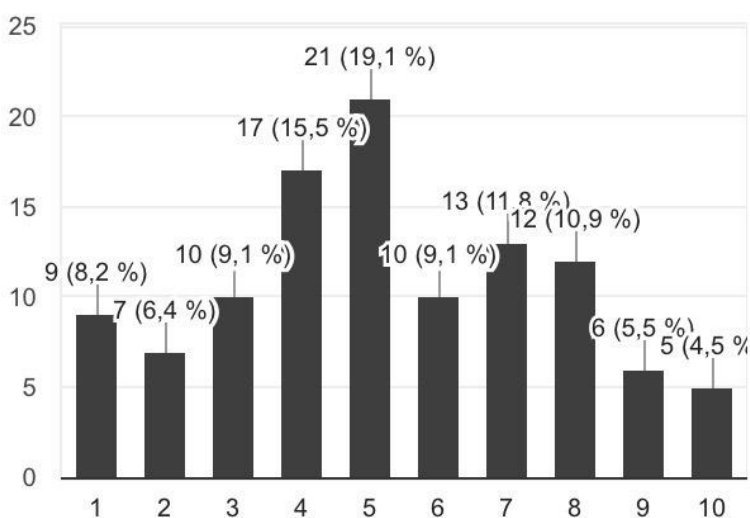
Per tant, una vegada coneixent aquest resultat, es va preguntar si consideraven els diaris més independentistes més objectius, si els no independentistes eren més objectius, si no ho era cap dels dos, si tots dos sí ho eren o si no ho sabien. Així doncs, les contestacions van ser molt repartides.

Tot seguit, es va consultar per les subvencions públiques que reben alguns diaris, és a dir, si aquests diners que

obtenen ajuda a la postulació de les publicacions periòdiques cap a alguna ideologia. La solució va acabar amb un 77,6% de les persones pensant que sí que influeix, un 15,5% que no ho sabien i, finalment, un 6,9% que no influeix.

Les dues últimes qüestions van tenir un caire més general: en la primera es preguntava com creien que és el tractament de la informació durant el procés d'independència de Catalunya, de l'1 al 10 (l'1: gens adequada i el 10: molt adequada). Els resultats van ser molt variats, malgrat que, en l'escala de valors, predomina un punt entremig. La darrera interpel·lació consistia en una altra gradació de valors, de l'1 al 10, igual que l'anterior, però ara es preguntava per si s'havia enfrontat afeblit molt o s'havia enfortit molt l'objectivitat de la informació amb l'arribada d'internet. Novament, en aquest cas, l'escala va quedar molt repartida:

6. Conclusions

En el transcurs d'aquest treball de recerca s'ha pogut observar un seguit de dades, anàlisis, comparacions, enquestes, etc., amb l'objectiu inicial d'observar algun tipus de manipulació en els mitjans de comunicació i investigar si és possible o no l'objectivitat.

Ara, ja finalitzat el projecte en qüestió, arribem a la conclusió que l'objectivitat, si els mitjans de comunicació segueixen els mateixos passos, és una mena "d'utopia". No és que no existeixi, sí que es pot trobar, tot i que és complicat de trobar-la en el periodisme actual. Val a dir que segurament és natural que cada mitjà de comunicació mostri una ideologia, però, aquesta hauria de ser transmesa i publicada de forma transparent, de manera que el lector sàpiga la tendència ideològica del diari, ja que, així, seria coneixedor del que llegeix. No obstant això, s'ha pogut observar la dificultat de trobar els manifestos fundacionals dels diaris escollits. Per contra, tenir uns idearis propis no implica manipular, de cap manera, la informació, només es podria dir que una notícia deforma el missatge inicial si aprofita el poder de la transmissió d'informació per obtenir algun tipus de benefici.

A més, s'ha pogut observar que aquesta alteració de les notícies es pot trobar, generalment, de dues formes: la primera, i la més clara, és la utilització de paraules amb connotació negativa, insults, atacs personals, etc., per tal de desprestigiar la labor del contrari o contraris. Tanmateix, la segona fa referència a l'omissió d'informació important, amb la finalitat d'amagar un seguit d'aspectes no rellevants, per tal de no desprestigiar la filosofia que representa el mitjà. En aquesta anàlisi, però, no s'han trobat fonts de informació falsa, un dels pilars de la manipulació.

Per acabar, com a petita conclusió, considero que gràcies a l'elaboració de l'enquesta i a les respostes dels participants, s'ha pogut demostrar, en certa manera, que l'opinió dels lectors dels diaris no es diferencia tant de la d'aquest treball pel que fa la ideologia que representa cadascun de les publicacions periodístiques. En aquest qüestionari, els diaris més progressistes van resultar ser l'*Ara* i *El Periódico de Catalunya*, mentre que els més conservadors *La*

Razón i *El País*. Tanmateix, durant aquest treball, s'havia considerat dos diaris elaborats a Catalunya i, per tant, més defensors de la comunitat autònoma, i uns altres dos d'àmbit estatal. Aquesta diferenciació s'ha pogut observar en la pregunta que correspon a quins diaris estan més a favor de l'actual procés d'independència de Catalunya, en el qual els dos primers diaris sobresurten com a més a favor, en contraposició dels altres dos. A més, com ja s'havia apuntat, amb anterioritat, que l'objectivitat total no era possible en els mitjans de comunicació, els resultats del sondeig demostren que una gran part de la societat defensa la impossibilitat d'arribar a un punt d'objectivitat adequat. A l'enquesta s'observa que una considerable part dels participants considera que tant els diaris que es mostren més a favor de la independència de Catalunya com els diaris que estan en contra són igualment poc o gens objectius.

7. Bibliografia

- Ahicart Navarro, Carlos (2017). "Solo gana Puigdemont" en *La Razón*. Ed. Electrónica. <<http://www.larazon.es/blogs/politica/el-rincon-del-politologo/solo-gana-puigdemont-ON16399171>>. Data de consulta: 22/11/2017.
- Aleixandre, Jose (2013). "Las cartas de Cicerón" en Slidshare. Ed. Electrónica. <<https://es.slideshare.net/jsealeixandre/4-las-cartas-de-cicern>>. Data de consulta: 14/4/2017.
- Álvarez JM (2012) "Los Inicios de las Publicaciones Informativas" en Portafolio historia y cultura. Ed. Electrónica. <<http://portafoliohistoriaycultura.blogspot.com.es/2012/01/kaiyuan-za-bao.html>>. Data de Consulta: 7/3/2017
- Álvarez Timoteo, Jesús. (2004) "Los Medios y el Desarrollo de la sociedad occidental" en *Historia del Periodismo Universal* de Carlos Barrera. Ciutat: Barcelona. Ariel, 3ª ed (2012).
- Anònim (2003). «Carta a nuestros lectores», en *Chasqui*. Ciutat: Ecuador: QUIPUS-CIESPAL, 81 ed.
- Anònim (2015). "Gacetas y Mercurios" en *La Gaceta*. Ed. Electrónica <<https://gaceta.es/noticias/gacetas-mercurios-20112015-2100/>>. Data de Consulta: 27/6/2017
- Anònim (2016). "Invasión napoleónica a Espanya (1808)" en *Íhistoria*. Ed. Electrónica <<http://www.lhistoria.com/espana/invasion-francesa-a-espana>>. Data de Consulta: 8/8/2017
- Anònim (2013). "Gutenberg, el padre de la imprenta" en National Geographic España. Ed. Electrónica. <http://www.nationalgeographic.com.es/historia/actualidad/gutenberg-el-padre-de-la-imprenta_7079>. Data de Consulta: 12/7/2017
- Anònim. "Diccionario de Autoridades" en *Real Academia Española*. Ed. Electrónica. <<http://www.rae.es/recursos/diccionarios/diccionarios-anteriores-1726-1996/diccionario-de-autoridades>>. Data de Consulta: 26/5/2017
- Anònim. "El conciso (Cádiz)" en *Hemeroteca digital*. Ed. Electrónica. <<http://hemerotecadigital.bne.es/details.vm?lang=es&q=id:0004198159>>. Data de Consulta: 29/6/2017

- Anònim. “Franquismo” en *Infoguerracivil.es*. Ed. Electrònica. <<http://www.infoguerracivil.com/espana-franquismo.html>>. Data de Consulta: 6/12/2017
- Anònim. “Johannes Gutenberg” en *Biografias.es*. Ed. Electrònica. 1999. <<https://www.biografias.es/famosos/johannes-gutenberg.html>>. Data de Consulta: 24/6/2017
- Anònim. “La prensa en España y la Guerra Civil: entre ruptura y propaganda (1936-1939)” en *Argonauta*. Ed. Electrònica. <<https://argonauta.revues.org/510>>. Data de Consulta: 21/7/2017
- Anònim. “La prensa en España” en Prensa impresa en el aula. Ed. Electrònica <http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/113/cd/prensa_escrita/modulo_1/1_e.htm>. Data de Consulta: 1/8/2017
- Anònim. “Marco Tulio Cicerón” en *Biografías y vidas*. Ed. Electrònica. <<https://www.biografiasyvidas.com/biografia/c/ciceron.htm>>. Data de Consulta: 13/6/2017
- Anònim. “Ortografía” en *Real Academia Española*. Ed. Electrònica. <<http://www.rae.es/recursos/ortografia>>. Data de Consulta: 14/7/2017
- Anònim. “Partes de la noticia”, en *partesde.com*. Ed. Electrònica. <<http://partesde.com/la-noticia/>>. Data de Consulta: 26/8/2017
- Anònim. “Periodismo en España en el siglo XIX” en *Periodismo*. Ed. Electrònica. <<https://mou5estrellas.wikispaces.com/La+prensa+espa%C3%B1ola+en+el+siglo>>. Data de Consulta: 16/7/2017
- Anònim. “Semanario Patriótico” en *Hemeroteca digital*. Ed. Electrònica. <<http://hemerotecadigital.bne.es/details.vm?q=id%3A0004036221>>. Data de Consulta: 28/6/2017
- Argüelles Fernandez, Roberto (2015). “La objetividad en el periodismo” en *Cartas de los lectores de la web La nueva España*. Ed. Electrònica. <<http://mas.lne.es/cartasdeloslectores/carta/20313/objetividad-periodismo.html>>. Data de Consulta: 15/5/2017
- Arranz, Rubén (2015). “Los independentistas la toman con *El Periódico de Catalunya*: no toleran su giro editorial” en *vozpopuli*. Ed. Electrònica. <http://www.vozpopuli.com/medios/El_Periodico_de_Cataluna-Junts_pel_Si-Grupo_Zeta-Jose_Manuel_Lara_Bosch-

Esquerra_Republicana_de_Catalunya_ERC-CDC-
Artur_Mas_0_848915104.html>. Data de Consulta: 8/9/2017

Barrera, Carlos (2004). *Historia del periodismo universal*. Barcelona: Ariel, 3^a ed., 2012.

Blecua, Alberto; Estruch, Joan; Julio, Teresa; Morrás, María (2008). *Lengua Castellana y Literatura*. Barcelona: Santillana.

Corbière, Emilio (2010). “¿Existe la objetividad periodística?” en *Argenpress*. Ed. Electrónica. (2010) <<http://www.argenpress.info/2010/07/existe-la-objetividad-periodistica.html>>. Data de Consulta: 6/5/2017

DD.AA (1998). “La Razón se proclama apartidista y defensor de la unidad de España” en *El País*. Ed. Electrónica.
<https://elpais.com/diario/1998/11/06/sociedad/910306815_850215.html>. Data de Consulta: 8/9/2017

DD.AA (2017) “Jacobinos” en *Wikipedia*. Ed. Electrónica. 2001.
<<https://es.wikipedia.org/wiki/Jacobinos#Principios>>. Data de Consulta: 3/8/2017

DD.AA (2017). “El periódico de Catalunya” en *Wikipedia*. Ed. Electrónica.
<https://es.wikipedia.org/wiki/El_Periodico_de_Catalunya>. Data de Consulta: 9/9/2017

DD.AA (2017). “Francisco Mariano Nifo” en *Wikipedia*. Ed. Electrónica.
<https://es.wikipedia.org/wiki/Francisco_Mariano_Nifo>. Data de Consulta: 18/6/2017

DD.AA (2017). “Gramática castellana” en *Wikipedia*. Ed. Electrónica. 2001.
<https://es.wikipedia.org/wiki/Gramatica_castellana>. Data de Consulta: 7/7/2017

DD.AA (2017). “Johann Carolus” en *Wikipedia*. Ed. Electrónica. 2001.
<https://es.wikipedia.org/wiki/Johann_Carolus>. Data de Consulta: 7/6/2017

DD.AA (2017). “La Razón” en *Viquipèdia*. Ed. Electrónica.
<https://ca.wikipedia.org/wiki/La_Razon>. Data de Consulta: 23/9/2017

- DD.AA (2017). “Los separatistas imponent su referèndum en el Parlament”, en *El País*. Ed. Electrònica. (2017)
 <<https://elpais.com/hemeroteca/elpais/portadas/2017/09/07/>>. Data de Consulta: 12/9/2017
- DD.AA (2017). “Revolución Gloriosa” en *Wikipedia*. Ed. Electrònica.
 <https://es.wikipedia.org/wiki/Revoluci%C3%B3n_Gloriosa>. Data de Consulta: 6/8/2017
- DD.AA. (2017). “kaiyuan Za Bao” en *Revolvy*. Ed. Electrònica
 <https://www.revolvy.com/topic/Kaiyuan%20Za%20Bao&item_type=topic>. Data de Consulta: 23/4/2017
- DD.AA. (2017). “Prensa escrita” en *Wikipedia*. Ed. Electrònica.
 <[2001. .eswikipedia.org/wiki/Prensa_escrita#Historia](http://es.wikipedia.org/wiki/Prensa_escrita#Historia)>. Data de Consulta: 8/6/2017
- DD.AA. “9-n” en *Wikipedia*. Ed. Electrònica (2017).
 <<https://es.wikipedia.org/wiki/9N>>. Data de Consulta: 7/8/2017
- DD.AA. “Dictadura” en *WordReference.com*. Ed. Electrònica. (2007). Editorial Larousse. <<http://www.wordreference.com/definicio/dictadura>>. Data de Consulta: 25/7/2017
- DD.AA. “Francisco Franco” en *Wikipedia*. Ed. Electrònica (2017).
 <https://es.wikipedia.org/wiki/Francisco_Franco>. Data de Consulta: 1/7/2017
- DD.AA. “Golpe de Estado” en *Wikipedia*. Ed. Electrònica (2017).
 <https://es.wikipedia.org/wiki/Golpe_de_Estado>. Data de Consulta: 14/8/2017
- DD.AA. “Julio César” en *Wikipedia*. Ed. Electrònica. 2001.
 <https://es.wikipedia.org/wiki/Julio_C%C3%A9sar#El_poder_absoluto>. Data de Consulta: 6/5/2017
- DD.AA. “Referèndum convocat”, en *ARA*. Ed. Electrònica. (2017).
 <<http://www.ara.cat/hemerotecadiari/?date=20170907&edicio=ara>>. Data de Consulta: 5/9/2017
- DD.AA. (2017). “Consejo de Garantías Estatutarias de Cataluña” en *Wikipedia*. Ed. Electrònica.

- <https://es.wikipedia.org/wiki/Consejo_de_Garant%ADas_Estatutarias_de_Catalu%B1a>. Data de Consulta: 9/5/2017
- DD.AA (2017). “Secuestro de la democràcia”, en *La Razón*. Ed. Electrònica.. <<https://www.lasportadas.es/d/20170907/102/La-Raz%B3n>>. Data de Consulta: 14/9/2017
- Eco, Umberto (2003). «Labor crítica del periodismo», en *Chasqui*. Ecuador: QUIPUS-CIESPAL, 81 ed.
- Estefanía, Joaquín (1990). “Prólogo a la tercera edición” en *Manual de estilo de El País*. Ed. Electrònica. 1990. <<file:///C:/Users/MG7/Desktop/TDR%2020172018/manual-de-estilo-de-el-país.pdf>>. Data de Consulta: 23/9/2017
- García, M; Gatell, C; Risques, M. (2016). *Història*. Barcelona: 1ª Ed (2016).
- Labio Bernal, Aurora; Nogales Bocio, Antonio Isabel (2010). “Poder, medios de comunicación y periodismo”, en Reig, Ramon (dir.). *La dinámica periodística, perspectiva, contexto, métodos y técnicas*. Sevilla: Universidad de Sevilla, capítulo III.
- Norman Jeremy (2004) «One of the Earliest Newspapers, Written on Silk» en *Historyofinformation*. Ed. Electrònica. <<http://www.historyofinformation.com/expanded.php?id=2665>>. Data de Consulta: 17/6/2017
- Oliver (2016) “ACTA DIURNA- EL PRIMER PERÓDICO DE LA HISTORIA” en anfrix. Ed. Electrònica. <<https://www.anfrix.com/2007/09/acta-diurna-el-primer-periodico-de-la-historia/>>. Data de Consulta: 26/4/2017
- Parchgirl (2017). “Cómo se ejercía la censura de prensa durante el franquismo (hasta 1966)” en *Meneame*. Ed. Electrònica. (2017) <<https://www.meneame.net/m/Art%ADculos/como-ejercia-censura-prensa-durante-franquismo-hasta-1966>>. Data de Consulta: 476/2017
- Rico, José (2017) “Represión contra votos” en *El periodico*. Ed. Electrònica. <<http://www.elperiodico.com/es/politica/20171002/referendum-independencia-cataluna-represion-votos-dui-6325381>>. Data de Consulta: 13/10/2017
- S.E. (2017). “El Govern eleva a 844 las personas heridas por la actuación policial” en *La Razón*. Ed. Electrònica. 2017. <<http://www.larazon.es/espana/la-generalitat-cifra-en-38-los-heridos-por-la->

actuacion-policial-ninguno-grave-FM16381361>. Data de Consulta:
2/10/2017

Trabajos Hugo (2010) “La prensa inglesa durante la restauración” en *Blog
Trabajos de Periodismo*. Ed. Electrónica
<<https://trabajoshugo.wordpress.com/2010/10/22/la-prensa-inglesa-durante-la-restauracion/>>. Data de Consulta: 22/7/2017